

Promemorian Utkast till rapport om hur Sverige genomför Århuskonventionen (dnr M2020/00428)

Mark- och miljööverdomstolen har följande synpunkter och förslag till ändringar av genomföranderapporten.

Allmänna synpunkter

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i huvudsak i förslaget till genomföranderapporten och att svensk lagstiftning i de allra flesta aspekter uppfyller Århuskonventionens krav. Mark- och miljööverdomstolen vill dock framföra följande synpunkter.

29. Hinder som uppstått vid genomförandet av artikel 9

Mark- och miljööverdomstolen vill uppmärksamma att mål enligt plan- och bygglagen (2010:900) som har betydande miljöpåverkan endast får överklagas av de enskilda sakägare och miljöorganisationer som har yttrat sig under samrådsprocessen. Av EU-domstolens avgörande C-826/18 kan sannolikt dras slutsatsen att ett sådant förfarande inte överensstämmer med Århuskonventionen. I det fall en detaljplan omfattas av artikel 6 skulle således den svenska lagstiftningen strida mot konventionen.

30. Ytterligare information om den praktiska tillämpningen av artikel 9

Sverige har implementerat artikel 9 genom bl.a. 16 kap. 13 § miljöbalken. Enligt Mark- och miljööverdomstolens mening strider utformningen av bestämmelsen mot Århuskonventionen eftersom endast mål om tillstånd, godkännande, dispens eller mål om tillsyn enligt 10 kap. miljöbalken (mål om förorenad mark) får överklagas av miljöorganisationer. Domstolen kan konstatera att domstolarna i Sverige under det senaste decenniet genom praxis utvidgat klagorätten för miljöorganisationer för att Sverige ska uppfylla de krav som ställs i Århuskonventionen. Praxis på området har blivit mycket omfattande och är idag svåröverskådlig. Mark- och miljööverdomstolen befarar att det för enskilda och miljöorganisationer är svårt att förstå vilka beslut som får överklagas. För att få klarhet i frågan krävs en genomgång av den stora mängd rättsfall från Högsta domstolen, Högsta förvaltningsdomstolen och Mark- och miljööverdomstolen. Denna svåröverskådlighet harmonierar inte med Århuskonventionens intentioner varför Mark- och miljööverdomstolen anser att det bör övervägas att

kodifiera praxis. På grund av domstolspraxisens roll bör rapporten även hänvisa till hemsidan www.domstol.se som en källa till miljöinformation.

Mark- och miljööverdomstolen anser därtill att ytterligare exempel på praxis bör läggas till i rapporten eftersom vissa principiella avgöranden nu saknas:

- Högsta förvaltningsdomstolen ansåg i HFD 2020 ref. 12 att det inte ur skogsvårdslagen (1979:429) kunde härledas något krav på att vidta en viss åtgärd vid en avverkningsanmälan varför ställningstagandena i den aktuella vägledningen inte omfattades av Århuskonventionen.

- I MÖD 2020:45 hade en avverkningsåtgärd anmälts till ett samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken. Mark- och miljööverdomstolen fann att Skogsstyrelsen fick vidta de åtgärder som behövdes för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön enligt miljöbalken. Århuskonventionen var därför tillämplig och miljöorganisationen tillerkändes klagorätt.

- Rapporten bör vidare klargöra att miljöorganisationer enligt praxis, se bl.a. mål nr M 11609-13, tillerkänts klagorätt avseende så kallade nollbeslut.

- I mål nr M 2080-20 var frågan om två föreningar hade rätt att överklaga Energimarknadsinspektionens beslut om nätkoncession för en luftledning om 130 kilovolt spänning. Ellagen (1997:857) medgav inte klagorätt för denna typ av ledningar. Mark- och miljööverdomstolen fann dock att det i målet aktualiserades frågor som var direkt relaterade till miljön och omfattade en bedömning av åtgärdens påverkan på miljön. Beslutet utgjorde därför ett sådant beslut som en miljöorganisation kunde klaga på.

I handläggningen av detta ärende har deltagit hovrättslagmannen Ylva Osvald, hovrättsrådet Mikael Hagelroth och tekniska rådet Mikael Schultz. Föredraganden har varit Lena Lidmark.

Ylva Osvald

Lena Lidmark